

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת כִּי תָבוֹא

יציאת השבת:

19:15

ירושלים: 19:13

יח' אלול תשפ"ד

הפטרה: קומי אורי

אומרים סליחות

יציאת השבת ר"ת 20:02

גיליון 884

בניסת השבת:

18:08

ירושלים: 18:02

בְּשִׁמְחָה תָּמִיד

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשתנו מובא כי יתכן שאדם יקיים את מצוות ה' ואף על פי כן יענש בחומרה. הכיצד? אדם המקיים מצוות אך הוא עושה אותם ללא שמחה, אנוס על פי הדיבור, הרי עונשו מפורש בכתוב: "תחת אשר לא עבדת את ה' א-לקיך בשמחה מרוב כל ועבדת את אויבך אשר ישלחנו ה' כך ברעב ובצמא ובעירום ובחוסר כל".

ופירש רבינו בחיי: "אשימנו הכתוב בעבדו הש"י"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצוה - מצוה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשאה בשמחה, ולכך צריך שיעשה אדם המצוות בשמחה ובכוונה שלמה, וכן אמרו במדרש רות: אלו היה יודע ראובן שהקב"ה מכתוב עליו (בראשית לו): 'וישמע ראובן ויצלחו מידם', בכתפו היה מוליכו לאביו, ואלו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו (שמות ד): 'וראך ושמח בלבך', בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו (רות ב): 'ותאכל ותשבע ותותר', עגלים פטומים היה מאכילה".

לכאורה יש לתמוה, אילו היו יודעים שיכתב עליהם היו עושים יותר ממה שעשו? אלא יש כאן את היסוד לשמחה בעשיית המצוות. אם אדם היה יודע את גודל מעשהו בכך שקיים את מצוות הבורא, אהבתו אליו והשכר הצפון לו לעתיד לבוא, היה שמח ורוקד בעשיית המצוות. יוצא איפה, שכאשר אדם מקיים מצווה בלא שמחה הרי יש בזה חוסר אמונה בה' יתברך. זהו המקור לדבריו המפורסמים של רבי נחמן (לקוטי מוהר"ן תנינא כד'): "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה שחרה בכל כחו... והקלל, שצריך להתגבר מאד בכל הפחות להיות אך שמח תמיד. כי טבע האדם למשוך עצמו למרה שחרה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים, על כן צריך להקריח את עצמו בכח גדול להיות בשמחה תמיד". יהי רצון שנוכח לשמחה אמיתית תמיד, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

תשובה, תפילה וצדקה – מעבירין את רוע הגזירה

הקללות המופיעות בתורה באות לעורר את עם ישראל לתיקון רוחני עמוק, רבותינו מצאו קשר בין

המכה שנראית לעינינו לבין סיבתה (אבות ה, ט):

חיה רעה באה לעולם על שבושת שווא, ועל חילול השם. גלות באה לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל השקטת הארץ. בארבעה פרקים הדבר מתרבה. בריבועית, ובשביעית ובמוצאי שביעית ובמוצאי החג שבבבל שנה ושנה. בריבועית, מפני מעשר עני שבשלישית. בשביעית, מפני מעשר עני שבששית. ובמוצאי שביעית, מפני פרות שביעית. ובמוצאי החג שבבבל שנה ושנה, מפני גזל מתנות עניים:

חיה רעה באה לעולם על שבושת שווא ועל חילול השם - בניגוד לשבועת שקר בה לדוגמא, אדם נשבע על עץ שהוא אבן, הרי שהנשבע לשווא נשבע על עץ שהוא עץ. גם שבועה זו אסורה בתכלית, כיון ששבועה זו היא לבטלה ושלא לצורך.

הגדרת חילול השם, היא עבירה חמורה המשתנה לפי האדם וכמו שאמרו (יומא פו, א): "אבל מי שיש חילול השם בידו, אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק, אלא כולן תולין ומייתה ממרקת. שנאמר: 'ונגלה באוני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו'. היכי דמי חילול השם? אמר רב: כגון אני, אם אקח בשר מהאיטליז ולא אתן את התשלום לאלתר. (וכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן, ולמד ממני להיות מזלזל בגזל, רש"י). רבי יוחנן אמר: כגון אני, שאלך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין". (ואין הכל יודעין שנחלשתי בגרסתי, והם למדין הימני להבטל מתלמוד תורה, רש"י).

וכן אמרו (שם): "אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוני שלמד תורה - ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו! ועליו הכתוב אומר: 'באמור להם עם ה' אלה ומאדצו יצאו'".

ופירש רש"י: "שהכתוב קורא חילול השם, כשאדם חשוב עובר עבירה ופורענות באה עליו, והכל אומרים: מה הועילו לו, ראה החסידים והחכמים רעה באה עליהם, שנאמר: 'ויחללו את שם קדשי', ובמה חללוהו באמור עליהם הנכרים שגלו ביניהן, ראו עם ה' אלה ולא יכול להצילם שלא יגלו, נמצא שם שמים מתחלל וכבודו מתמעט".

ובתלמוד (שבת לג, א): "בעון שבושת שווא ושבושת שקר וחילול השם וחילול שבת חיה רעה רבה ובהמה כלה, ובני אדם מתמעטין, והדרכים משתוממין, שנאמר (ויקרא כו, כג): 'ואם באלה לא תוסרו לי, אל תקרי באֵלָה אלא באֵלָה (שבועה). וכתוב: 'והשלחתי בכם את חית השדה ושכלה אתכם'".

וזהו מידה כנגד מידה, שכן האדם פגע בכבוד ה' בכח הדיבור שניתן לו יתר על הבהמה, תבוא הבהמה וחית השדה ותפגע בו. וכן כל מוראו של האדם על הבהמה נובע מצלם אלוקים אשר בו, וכן הוא אומר (בראשית ט, ב): 'ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ', אך בזמן שאדם מחלל את השם ומראה שאין עליו מורא ה', אז גם מוראו סר מחית הארץ, והיא פוגעת בו.

גלות בא לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכת דמים, ועל השקטת הארץ - המשנה מגלה את הטעם בגינו נענש עם ישראל בגלות מרה וקשה, וכך מובא בתלמוד (שבת לג, א): "בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל שנאמר (במדבר לה, לג-לד): 'ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה... ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה', הא אתם מטמאים אותה אינכם יושבים בה ואני שוכן בתוכה. בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשקטת שמיטין ויובלות

גלות בא לעולם, ומגלין אותן ובאין אחרים ויושבין במקומן, שנאמר (ויקרא יח, כז-כח): 'כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם, ותטמא הארץ ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם'. ובעבודת כוכבים כתוב (ויקרא כו, ל-לה): "'והשמדתי את כמותיכם והכרתי את חמוניכם ונתתי את פגריכם על פגרי גלוליכם וגעלה נפשי אתכם, ונתתי את עריכם חורבה והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניווחכם, והשימותי אני את הארץ ושממו עליה אויביכם היושבים בה, ואתכם אזרה בגוים והריקותי אחרים חרב והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חורבה, אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויביכם אז תשבות הארץ והרצת את שבתותיה, כל ימי השמה תשבות את אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם עליה'."

שלושת העבירות החמורות מעידות כי יושבי הארץ מואסים בתורה וממילא אינם ראויים לשבת בארץ הטובה, המובטחת לשומרי מצוות ה'. בודאי אלו שאינם מקיימים את המצוות הקשורות בארץ, ואינם שומרים את הקרקע בשנה השביעית כציווי ה', מוכיחים כי אינם מקבלים על עצמם את חוקי הארץ, וזו מקיאה אותם.

בארבעה פרקים הדבר מתרבה - בארבעה זמנים הדבר שמוגיע לעולם בגלל העבירות הנזכרות לעיל מתרבה, בשנה הרביעית לשמיטה, ובשביעית שהיא שנת השמיטה, ובמוצאי שביעית, ובמוצאי חג הסוכות שבכל שנה ושנה, והטעם לזה כדברי המשנה להלן.

ברביעית מפני מעשר עני שבשלישית, בשביעית מפני מעשר עני שבששית - השדות שבארץ ישראל נזרעות במשך שש שנים, ובשנה השביעית השדות מופקרים, ללא עיבוד על פירותיהם. בעלי השדות מחווייבים לתת בכל שנה עשירית מן היבול ללויים, שלא קבלו נחלה בחלוקת הארץ, ועסקו בשירות בעבודת המקדש. מעשר זה נקרא מעשר ראשון.

בנוסף למעשר זה הפרישו בשנה הראשונה, השניה, הרביעית והחמישית מעשר נוסף: **מעשר שני**. מעשר זה ניתן למאכל לבעל השדה, אך היה נאכל בירושלים בלבד. בשנה השלישית והשישית הפרישו במקום המעשר השני הנאכל לבעלים, **מעשר עני** הניתן לעניים בלבד. מעתה ברורה קביעת המשנה כי הדבר מתרבה בשנה הרביעית והשביעית לשמיטה, שכיון שלא נתנו לעניים את המעשר שלהם וגרמו להם למות ברעב, בא הדבר מידה כנגד מידה והורג בהם.

ובמוצאי שביעית מפני פירות שביעית - התורה מצווה אותנו (שמות כג, י-יא): "ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה, והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה, כן תעשה לכרמך לזיתך". הפקרת התבואה בשביעית נועדה לאכילת האביונים. הדבר מתרבה במוצאי השנה השביעית, בגלל שלא הפקירו בעלי השדות את פירות השביעית לאביוני הארץ, כדי להחיות בהם את נפשם.

ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה מפני גזל מתנות עניים - אנו מצווים לתת מתנות עניים בשעת הקציר והבציר, (כתוב (ויקרא יט, ט-י): "ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט, וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אתם אני ה' אלהיכם". ומכאן החובה לתת לעניים: פאה, לקט, שכחה, פרט ועוללות. אדם הנמנע לתת לעניים את מתנותיהם ידע כי הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא פרקליטם, כאמור (משלי כב, כב-כג): "אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער, כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש". חג הסוכות הוא חג האסיף, מי שלא נתן עד מוצאי החג את מתנות העניים, כבר לא יתנם והרי הם גזולות בידו, ולפיכך במוצאי החג מתרבה הדבר, ל"ע. ומכאן הזהירות הגדולה הנדרשת בקיום מצוות אלו הלכה למעשה.

ע"פ הספר "מעשה אבות"

הלכות אמירת סליחות

א. מנהג הספרדים לומר סליחות מליל ב' באלול עד יום הכיפורים כי המה ימי רצון. והאר"י ז"ל היה נוהג לומר סליחות מלה במלה עם הציבור החל מר"ח אלול. אין אומרים סליחות בראש חודש אלול, בשבת ובראש השנה.

ב. האשכנזים נוהגים לומר סליחות החל ממוצאי שבת שלפני ראש השנה (עיין הגאון תקפ"א אות ח' ומשנ"ב ס"ק ו'). אם חל ראש השנה ביום ב' או ג' מתחילים האשכנזים "סליחות" במוצאי שבת בשבוע שקודם לכן, בכדי לומר סליחות לכל הפחות ארבעה ימים קודם ראש השנה, שצירוף עם ימי הסליחות שבעשרת ימי תשובה יהיו סה"כ עשרה ימים.

ג. אפשר לומר "סליחות" רק אחרי חצות לילה ובשום אופן לא יאמרו "סליחות" או י"ג מידות לפני חצות לילה (כה"ח שם ס"ק א' ב'). יש מהאשכנזים שאומרים "סליחות" בלילה הראשון קודם חצות, ומקפידים בזה כיון שיש בו סליחה של "במוצאי מנוחה". וגם מי שהחזיק במנהג זה, טוב שישנה ויאמר "סליחות" אחר חצות הלילה.

ד. הזמן הטוב ביותר לסליחות הוא לפנות בוקר בשעה שהיא עת רצון קודם תפילת "ותיקון" (עם הנץ החמה). ואם אחרו - אפשר לומר סליחות אחר כך. (כה"ח שם ס"ק א' ב'). וישתדל עכ"פ בערב ראש השנה לומר סליחות קודם עלות השחר על מנת שיוכל לומר וידי ונפילת אפים בסליחות.

ה. תיקון חצות קודם במעלה לסליחות ולתלמוד תורה. על כן אם אדם ער אחר חצות, או שקם קודם עלות השחר יקדים לומר תיקון חצות, ואף אם יפסיד בכך אמירת סליחות.

ו. מורים ומלמדים צריכים גם הם להתאמץ לומר סליחות עם הציבור, וראוי להם לישון מוקדם על מנת שלא לפגוע בתלמידיהם וכדו'. כתב החיד"א: "וראיתי כמה ת"ח בימים האלה מפסיקים לתלמוד שאלות ותשובות, לפלפל, ואומרים סליחות, תפילות ותחנונים. ועוסקים בספרי מוסר.

ז. נוהגים להגיש תה או קפה לאומרים סליחות בבית הכנסת על מנת להקל על הקמים בשעה מוקדמת, ומותר שיהיו עם סוכר (עיין כה"ח פ"ט ס"ק ל"א). אמנם מי שיכול להתגבר ולא לשתות תבוא עליו ברכה, ובמיוחד אחרי עלות השחר, ובכל מקרה אין להגיש דברי מאכל בזמן הסליחות. ולפי הזוהר הקדוש אין לאכול ולשתות לפני עלות השחר, ונוהגים להקל בשתייה.

ח. כאשר היחיד מתוודה, טוב ונכון שבסוף נוסח היחיד יתוודה על חטאיו הפרטיים, ויעשה זאת בלחש כדי שלא ישמעו אחרים את חטאיו, דכתיב: "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה". אמנם בנוסח המודפס בסידורים שהכול אומרים אותו, ואפילו וידי הגדול של רבנו ניסים אין בו משום מפרסם חטאיו.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרשאות: ציפורה ויהושע לוי. שרה בת שמוחה. ביבה אלימלך. עורבן עשה. תקוה בת עזיהו. אלגרה בת ג'אן. אסתר בת רובבה. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולשט. דניאל בן אביגיל. אלינה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עוז בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מייכל. דוד ביטון דו"ר. ליבית יוסף ושי"ר בן דוד דו"ר.

להחזרת נעדרים צה"ל ושבויים ובהם: ארזון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, וכל החטופים והשבויים בעזה!

לעילוי נשמת: דוד"ר יוסף. דוד"ר מ' אליהו. דוד אברהם צוקרמן. רבי מסעוד מלול. רבי יצחק שושן. רבי יעקב שושן. זושא יונה. סופר מנחם. יצחק דודי. רבי אברהם בן שבאז אליהו. מוקדם חיים דודי. מיר חנוך. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאם. אורן מועלם. אליהו טייטל. דוד גרוסברג. מירי פולק. מרים קדושים. עמוס דמיר. רחל שלמה. סינימנב משה יהודה. יצחק זקן בן סליקה. נעים משה. אמנון נסים וסוליקה שושן. אליס טובול. מיריה שמעון. יפה גורי. יונה קלון. סימני בת רחל. ליטא שבת משה עטרה. חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. תרצה וזנון. אסתר וענבר חנוך. דניאל אלמליח. מנחם הלוי. דוד טובול. מייכל עמר. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאיה אסתר. אליהו אדרי. עזיהו עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה ויוסף שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעיהה בת מנחם. ליאור רחמים. זק טל. עליזה מועלם. עליהה בן. שרה אליהו. דוד ופריחה בן. שמעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אליקוב. מיכאל וענקין. חסיבה ששפטוש. עישה דוד. ברכה סופן. כמיהה דידר. רפי עשור. איתי זפרן. מנחם וסדר עשור. כמיהה בן. מרים בת רחל. נאח בן. אליה שחר. אורטל מבורך. יצחק ושמחה אילון. אורי יצחק אילון דו"ר. יצחק בן פנעה ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון דו"ר. אברהם ולאיה ציטרון ז"ל.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה